

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«БІОЛОГІЧНО АКТИВНІ РЕЧОВИНИ У ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЯХ»

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *18 «Виробництво та технології»*

Код та найменування спеціальності *181 «Харчові технології»*

Освітньо-професійна програма *Технологічна експертиза та безпека харчової продукції*

Ступінь вищої освіти *магістр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності 181 «Харчові технології»

«11» квітня 2024 р. протокол № 4.

Реєстраційний номер в навчальному відділі

К 10-27

1. Загальна інформація

Кафедра: [Харчової хімії, експертизи та біотехнологій](#)
Викладач: **Черно Наталія Кирилівна**, професор кафедри харчової хімії, експертизи та біотехнологій, доктор технічних наук, професор

[Профайл викладача](#)

Контакти:
cherno.onaft@gmail.com,
048-712-41-53

Освітній компонент викладається на 1 курсі у 1 семестрі

Кількість: кредитів – 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	30	18	12
заочна	12	6	6
Самостійна робота, годин	Денна – 60		Заочна – 78

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Біологічно активні речовини у харчових технологіях» розглядає широке коло питань про біологічно активні сполуки зо всіма його варіантами, що зумовлені видовими, сортовими, регіональними відмінностями, особливостями умов довкілля, технологій, що використовуються; уміння застосовувати набуті знання та навички для проведення технологічної експертизи, критичного аналізу її результатів, узагальнення отриманих даних та висновків щодо безпечності та харчової цінності продукції.

3. Мета освітнього компоненту

Мета ОК «Біологічно активні речовини у харчових технологіях» – є поглиблення знань магістрантів про основні класи біологічно активних сполук харчових систем, принципів класифікації біологічно активних сполук, їх номенклатури, природних джерел, особливостей ключових фізико-хімічних, фізіологічно-функціональних та технологічно-функціональних властивостей, аспектів їхнього застосування, методів вилучення, якісного та кількісного аналізу біологічно активних речовин у харчових системах, аналізу щодо взаємозв'язку між складом, будовою і властивостями біологічно активних речовин, вміння застосовувати знання на практиці, розвивати творче мислення, використовувати досягнення науки у практичній роботі; застосування отриманої інформації при проведенні технологічної експертизи виробництва харчових продуктів; самостійно працювати зі спеціалізованою літературою.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Біологічно активні речовини у харчових технологіях» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 181 «Харчові технології»](#) та [освітньо-професійній програмі «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» підготовки магістрів](#).

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері харчових технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 7*. Здатність проводити та удосконалювати методи експертизи харчової продукції щодо визначення нутрієнтного складу, контамінантів та фальсифікатів.

СК 9*. Здатність реалізовувати технології, новітніх / функціональних харчових продуктів.

Програмні результати навчання:

РН 12*. Проводити випробування щодо якості та безпечності харчової продукції, удосконалювати існуючі і впроваджувати нові методи експертизи щодо визначення її нутрієнтного складу, фальсифікатів та контамінантів.

РН 14*. Мати спеціалізовані знання щодо розроблення технологій новітніх / функціональних харчових продуктів, знати концепцію методів отримання біологічно-активних речовин рослинного та мікробіального походження як функціонально-фізіологічних інгредієнтів.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних занять

№ тем и	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1 «Біологічно активні речовини у харчових технологіях»			
1.	Поняття про біологічно активні речовини та їхня класифікація. Визначення. Класифікація біологічно активних речовин: хімічна, біохімічна, за біологічною активністю, сировинними джерелами. Поняття про есенціальні та біогенні сполуки. Дієтичні добавки, їх класифікація.	4	1
2.	Методи дослідження біологічно активних речовин у харчових продуктах. Методи вилучення біологічно активних сполук, якісного та кількісного їх визначення, медико-біологічні дослідження.	2	1
3.	Біологічно активні сполуки білкової, вуглеводної, ліпідної природи. Класифікація, представники, фізіологічна активність, добова потреба, застосування. Методи дослідження.	6	2
4.	Біологічно активні сполуки білкової, вуглеводної, ліпідної природи. Класифікація, представники, фізіологічна активність, добова потреба, застосування. Методи дослідження.	6	2
5.	Вітаміни та мінеральні речовини. Класифікація, представники, фізіологічна активність, добова потреба, дефіцит та надлишок, застосування. Методи дослідження.	2	1
5.	Фенольні сполуки, алкалоїди, терпени. Класифікація, представники, фізіологічна активність, добова потреба, застосування. Методи дослідження.	4	1
Всього		18	6

5.2 Перелік лабораторних робіт

№ з/п	Назва лабораторної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Якісний аналіз біологічно активних речовин у рослинній сировині за допомогою гістохімічних методів дослідження	2	4
2.	Якісний та кількісний аналіз біологічно активних сполук білкової природи. Якісний та кількісний аналіз біологічно активних речовин вуглеводної природи. Якісний та кількісний аналіз ліпідів.	4	
3.	Якісний та кількісний аналіз вітамінів і мінеральних речовин	2	
4.	Якісний та кількісний аналіз дубильних речовин, глікозидів і сапонінів, алкалоїдів	4	2
Всього		12	6

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	денна
1.	Особливості харчування ХХІ ст. Раціональне, збалансоване, оптимальне і функціональне харчування.	10	8
2.	Вітаміноподібні речовини та коферменти: представники, хімічна природа, джерела, фізіологічна активність, методологія дослідження	10	10
3.	Природні антиоксиданти: представники, хімічна природа, джерела, фізіологічна активність, методологія дослідження	10	10
4.	Гормони як біологічно активні речовини: хімічна природа, представники, джерела, фізіологічна активність, методологія дослідження	10	10
5.	Ефірні олії: представники, хімічна природа, джерела, фізіологічна активність, методологія дослідження	10	10
6.	Органічні кислоти та гіркоти: представники, хімічна природа, джерела, фізіологічна активність, методологія дослідження	10	10
7.	Біологічно активні компоненти харчових продуктів	–	20
Всього		60	78

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- письмова модульна контрольна робота;
- тестування знань здобувачів з певних тем або з певних окремих питань ОК;
- виконання і захист лабораторних робіт;
- самостійна роботи / індивідуальне завдання.

Підсумковий контроль для ОК – **диференційований залік.**

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовий модуль 1 «Нутрієнтний склад харчової сировини та продуктів харчування. Контамінанти харчової продукції»		
Лекційний курс*	-	-
Лабораторні роботи*	5*7=35	5*7=35
Індивідуальне завдання *	1*15=15	1*15=15
Тестування*	2*10=20	2*10=20
Модульна контрольна робота	30,0	30,0
Всього	100,0	

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Лабораторні роботи (оцінювання однієї роботи)

Денна та заочна, бали	Критерії оцінювання	Оцінка
5,6-7,0	<i>Лабораторна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
4,0-5,5	<i>Лабораторна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
2,6-3,9	<i>Лабораторна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
1,1-2,5	<i>Лабораторна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	задовільно
0-1,0	<i>Лабораторна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Тестування (оцінювання одного теста)

Денна та заочна, бали	Критерії оцінювання	Оцінка
8,1 – 10,0	<i>90 – 100 % правильних відповідей</i>	відмінно
6,1 – 8,0	<i>74 – 89% правильних відповідей</i>	дуже добре
4,1 – 6,0	<i>60 – 73% правильних відповідей</i>	добре
2,1 – 4,0	<i>35 – 59 % правильних відповідей</i>	задовільно
0 – 2,0	<i>0-35 % правильних відповідей</i>	незадовільно

Самостійна робота (оцінювання однієї роботи)

Денна та заочна, бали	Критерії оцінювання	Оцінка
13,1 – 15,0	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
11,6 - 13,0	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
9,1 – 11,5	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
5,1 – 9,0	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	задовільно
0 – 5,0	<i>Самостійна робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Модульна контрольна робота

Денна та заочна, бали	Критерії оцінювання	Оцінка
25,1 – 30,0	90 – 100 % правильних відповідей	відмінно
20,1 – 25,0	74 – 89% правильних відповідей	дуже добре
15,1 – 20,0	60 – 73% правильних відповідей	добре
10,1 – 15,0	35 – 59 % правильних відповідей	задовільно
0 – 10,0	0-35 % правильних відповідей	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання та методи навчання

Діагностика успішності навчання здобувачів здійснюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль складає наступні заходи діагностики: оцінювання роботи здобувачів на лабораторних роботах; оцінювання індивідуальних завдань здобувачів з можливим використанням мультимедійного супроводу (усний захист); тестовий поточний та модульний контроль.

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять за ОК:

Лекційні заняття: словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Лабораторні заняття: групове обговорення питання, виконання лабораторних дослідів з наступних захистом результатів досліджень.

Самостійна робота: реферати, доповіді з презентаціями, робота з навчально-методичними матеріалами, науково-дослідна робота студентів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), конспектування лекцій..

8. Інформаційні ресурси

База

1. Technical microbiology [Електронний ресурс] : textbook / L. V. Kaprelyants, L. M. Pylypenko, A. V. Yegorova etc. ; Translated from Ukrainian K. Yeryganov. — Second edition, updated and revised. — Odesa, 2020. — 278 p.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.1898739>
2. Науково-технічні основи удосконалення технології збагачення комбікормів біологічно активними речовинами [Текст] = Scientific and technical basis for improving the technology of compound feed enrichment with biologically active substances : автореф. дис. ... д-ра техн. наук : спец. 05.18.02 "Технологія зернових, бобових, круп'яних продуктів і комбікормів, олійних і луб'яних культур" : захищена 21.04.21 / А. В. Макаринська ; наук. консультант Б. В. Єгоров ; Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : ОНАХТ, 2021. — 50 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.1615289>
3. Допоміжні хімічні речовини [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів спец. 161 "Хімічні технології та інженерія" / А. А. Остапенко, О. М. Мовчанюк. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. — 112 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.2054738>
4. Інноваційні харчові інгредієнти у технологіях молочних та молоковмісних продуктів [Текст] : підручник / Г. Є. Поліщук, О. В. Кочубей-Литвиненко, Т. Г. Осмак, О. О. Басс ; за ред. Г. Є. Поліщук ; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : НУХТ, 2020. — 195 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.1619135>
5. Конспект лекцій з курсу "Біологічно активні сполуки" [Електронний ресурс] : для студентів спец.181 "Харчові технології" (освітня програма "Технологічна експертиза та безпека харчової продукції") ден. та заоч. форми навчання / Л. С. Гураль ; відп. за вип. Н. К. Черно ; Каф. харчової хімії та експертизи. — Одеса : ОНАХТ, 2020. — 176 с.
<https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONANT.1337475>

6. Інноваційні харчові інгредієнти у технологіях молочних та молоковмісних продуктів [Текст] : підручник / Г. Є. Поліщук, О. В. Кочубей-Литвиненко, Т. Г. Осьмак, О. О. Басс ; за ред. Г. Є. Поліщук ; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : НУХТ, 2020. — 195 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1619135>
7. Вербицький, С. Б. Нightech-пакування м'ясних продуктів [Текст] / С. Б. Вербицький, Л. І. Войцехівська, Л. М. Борсолюк, С. В. Бондар // Упаковка. — Київ : ІАЦ"Упаковка", 2019. — № 5 (132). — С. 22-26 <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1271999>

Допоміжна

1. Біологічно активні речовини в харчових технологіях [Текст] : підручник / Г. О. Сімахіна, Н. О. Стеценко, Н. В. Науменко ; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : НУХТ, 2016. — 455 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.157191>
2. Фізико-хімічні основи технологій харчових виробництв [Текст] : підручник / В. С. Ростовський ; Полтав. ун-т спожив. кооп. України. — Київ : Кондор, 2017. — 476 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.160424>
3. Фізіолого-гігієнічні аспекти оцінки якості продуктів [Текст] : підручник / Л. Ф. Павлоцька, Н. В. Дуденко, В. В. Євлаш та ін. — Харків : Світ Книг, 2016. — 532 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.151957>
4. Токсикологічна хімія харчових продуктів та косметичних засобів [Текст] : підручник / С. А. Воронов, Ю. Б. Стецишин, Ю. В. Панченко, В. П. Васильєв ; за ред. С. А. Воронова ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2010. — 316 с. : табл., рис. — Бібліогр.: с. 287-305. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.161477>
5. Хімія і методи дослідження сировини і матеріалів [Текст] : навч. посіб. Розд. "Органічна хімія" / Я. П. Скоробогатий, Н. О. Петровська, А. В. Гузій. — Львів : Новий Світ-2000, 2007. — 432 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.27913>
5. Черно Н. К. Харчова хімія. Полісахариди. Навчальний посібник / Черно Н. К., Денісюк Н. О., Озоліна С. О., Севастьянова О. В., Гураль Л. С. – Одеса: Видавництво «Освіта», 2014. – 220 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.125902>
6. Нутриціологія [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Дуденко, Л. Ф. Павлоцька, І. В. Цихановська та ін. — Харків : Світ Кн., 2013. — 560 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT-cnv.BibRecord.116815>

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#).

Викладач /ПІДПИСАНО/ Наталія ЧЕРНО
Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри харчової хімії, експертизи та біотехнологій
Протокол від «25» січня 2024 р. № 4

Завідувач кафедри /ПІДПИСАНО/ Антоніна КАПУСТЯН

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП Технологічна експертиза та безпека харчової продукції

Завідувач кафедри харчової хімії, експертизи та біотехнологій

/ПІДПИСАНО/ Антоніна КАПУСТЯН